

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre 4 forint.
Félévre 2 forint.
Negyed évre 1 forint.

SZERKESZTŐSÉG:

Hubacsek Pál ügyvéd irodájában, hova a lap szellemi részét illető közlemények és a pénzküldemények is intézendők.

MINDSZENT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

HIRDETÉSEKRE NÉZVE

a lap hátsó (4-ik) oldala 20 helyre van beosztva. Egy hely ára 90 kr. Kincstári bélyegilleték külön 30 kr.

NYILTTÉRZEN

minden egyes sor közlése 15 kr. Bérmentetlen levelek csak ismert kezektől fogadtatnak el. Kéziratok vissza nem adatnak.

MEGJELEN: MINDEN VASÁRNPAP.

Felelős szerkesztők:
HUBACSEK PÁL és SZOBOTKA GUSZTÁV.
Kiadó tulajdonos:
AZ ALAPÍTÓ EGYESÜLET.

EGYES SZÁM ÁRA 8 KRAJCÁR.

A FÖLDVÉTEL ÉS A REGALE JOG MEGVÁLTÁSA.

Lapunk legutóbbi számában már jelezve volt, hogy országgyűlési képviselőnk: őgróf Pallavicini Sándortól megvett kurcaréti és tófenéki földek megvételének és a regale jog megváltásának ügye egy lépéssel haladt előre, amennyiben jelezve volt, hogy a vételi, illetve megváltási árak kifizetve, — a haszonbérleti szerződések a községre átruházva, az óvópénzek ugyanannak átszámolva s a vételár lefizetése napjától april 1-ig esedékes haszonbéri összegek a községnek visszafizetve vannak.

Ez, mint tény volt már fölemlítve. A nélkül tehát, hogy az ügyet ez alkalommal bővebben méltatnók, csak kötelességünknek vélünk eleget tenni, a midőn az eladó őgróf és vevő Mindszent község megbizottjai között a vételi és illetve megváltási árak kifizetése tekintetében megejtett számoskodásról fölvett jegyzőkönyvet teljes szövegében ideiktatjuk.

Olvasó közönségünk ezen jegyzőkönyvből az ügy miként lett lebonyolítása tekintetében magának kellő tájékozást szerezhet.

A jegyzőkönyv szövege szóról-szóra így hangzik:

JEGYZŐKÖNYV.

Felvétetett Budapesten 1885. évi március hó 21-ik napján az őgróf Pallavicini Sándor mint a mindszent-alydi hitbizományi uradalom birtokosa és Mindszent község között az 1884. évi május hó 11-ik napján a kurcaréti és tófenéki földek megvételére, úgy a regale jog megváltása fölött kötött, Mindszent község képviselő testületének 60—84. kg. számú határozatával elfogadott, Csongrád megye köz-törvényhatóságának 113 kg. 84 számú határozatával és a szegedi kir. törvényszék, mint hitbizományi bíróságnak 1173—85. p. számú végzésével jóváhagyott adásvételi szerződések alapján a vevő község részéről teljesíteni kötelezett vételár kifizetésekről, úgy az őgróf Pallavicini Sándor által vevő község részére visszatéríteni kötelezett bér és haszonbér-összegek és ovópénzek megtérítéséről.

Jelenlevők:

1. Őgr. Pallavicini Sándor, a mindszent-alydi hitbizományi uradalom birtokosa, mint eladó.
2. Tábit Ferenc bíró,
3. Pap Ákos jegyző,
4. Wimmer Károly,
5. Szobotka Gusztáv,
6. Hubacsek Pál mint vevő, Mindszent község teljhatalmu megbizottjai.

Mely alkalommal fent megnevezettek Budapesten megjelenvén, a vevő község részéről fizetendő vételár, úgy eladó őgróf által megtérítendő bér és haszonbér összegek és ovópénzek iránt az elszámolást a következőkben ejtettük meg:

I. Eladó őgróf Pallavicini Sándor követelése.

1. A kurcaréti és tófenéki földek megvételére

tárgyában létrejött adásvételi szerződésben megállapított vételári összeg 121,385 ft. 19 kr.

2. A regale jog és ahhoz tartozó ingatlanok megváltása fölött létrejött adásvételi szerződésben megállapított vételári összeg 80,000 ft.

3. Minthogy eladó őgróf az ezen ingatlanok és regale jog után esedékes közzadót tartozásokat a folyó 1885 ik évi I-öd negyedére, vagyis január, február, március hónapokra már befizette, s minthogy a vevő község ezen ingatlanoknak és regale jognak az 1885. évi március 21-ik napján birtokába lépett s így ezen naptól március 31-ik napjáig esedékes közzadót eladónak visszatéríteni tartozik: az 1026 ft. 68 krt. tevő egy évi adóból a most mondott időre visszatérítendő összeg 28 ft. 52 kr.

Eladó őgróf követelése összesen 201,413 ft. 71 krajcár, azaz kétszázegyvezernégyszázötvenhárom forint 71 kr.

Megjegyeztetik azonban, hogy mivel a regale jog jövedelme után Sövényház községben fizetendő járadék adó az 1885-ik évre az adókövető bizottság által még kiróva nincsen: annál fogva a megállapított adóösszegekből az 1885. évi január 1-től ugyan ezen év mártius 21 napjáig esedékes részletet eladó őgróf, az ezen időn tul esedékes részletet pedig vevő község tartozik fizetni.

Megjegyeztetik továbbá, hogy a nevezett ingatlanok után esedékes ártéri költségek, miután még azok kiróva nincsennek: jelen alkalommal az elszámolás tárgyát nem képezhetik.

A kirovásnak szabályszerű közlése után azonban a leszámolás e tekintetben és azonnal meg fog ejtetni. Egyébiránt megjegyeztetik e helyen, hogy az ártéri kirovási költségekből, úgy az ismeretlen s netalán létező közterhekből, vevő község az 1885. évi március hó 21 ik napjától esedékes részüket tartozand fizetni.

II. A község követelése.

Eladó őgróf visszatéríteni tartozik haszonbér, bérpénzek és ovópénzek fejében vevő községnek:

1. A Samu István féle $103^{137/1600}$ hold kurcaréti bérlet után:

- a) ovópénzt 481 ft 07 krt.
- b) 1885. márc. 21-től 31 ig

terjedő időre esedékes haszonbért 26 ft 73 krt.

2. Dubzky (Danicska) féle $51^{351/1600}$ hold bérlet után: a) ovópénzt 150 ft

- b) haszonbért 8 ft 33 krt.

3. A Weisz Lőrinc féle bérletből a község tulajdonát képező $232^{1152/1600}$ hold tófenéki föld után.

- a) ovópénzt 775 ft 73 krt.
- b) haszonbért 43 " 10 "

4. Hága Jakab féle $6^{655/1600}$ hold haszonbérlet után:

- a) ovópénzt 38 ft 46 krt.
- b) haszonbért 2 " 14 "

5. Samu István féle $31^{1436/1600}$ hold után:

- a) ovópénzt 191 ft 39 krt.
- b) haszonbért 10 ft 63 krt.

6. Schlesinger Juda $38^{80/1600}$ hold bérlete után:

- a) ovópénzt 253 ft 54 krt.
- b) haszonbért 14 ft 09 krt.

7. Diamant Ignác féle $247^{947/1600}$ hold után:

- a) ovópénzt 1237 ft 96 krt.
- b) haszonbért 68 ft 78 krt.

8. Schlesinger Juda féle $156^{222/1600}$ hold után:

- a) ovópénzt 728 ft 64 krt.
- b) haszonbért 40 ft 48 krt.

9. Az italmérési jog után a szerződésileg megállapított évi 4500 frtból 1885. évi mártius 21 ik napjától 1885. évi június 30 áig eső részlet fejében — 1250 frtot.

10. Az Ujvilág kerthelyiség bérlete:

- a) ovópénzt 75 frtot
- b) haszonbért 5 ft 56 krt.

A község követelése összesen 5401 ft 63 kr, azaz ötezernégyszázegy ft hatvanhárom kr.

Levonva már most az eladó őgrófnak a községtől járó s fentebb kimutatott 201,413 ft 71 kr. ből a községnek visszafizetendő 5401 ft 63 krt. ki fizetendő készpénzben az eladó őgrófnak 196,012 ft 08 kr. — azaz Egyszázkilencvenhatezer tizenkét ft nyolc kr, — mely összegnek a mai napon a pesti hazai első takarékpénztári egyesület hivatalos helyiségében vevő község teljhatalmu megbizottjaitól készpénzben és hiánytalanul való felvételét jelen jegyzőkönyv aláírásával eladó őgróf elismeri és nyugtatványozza, — kijelenti egyszersmind, hogy a vevő község a jelen elszámolás tárgyát képező adásvételi jogügyletekből kifolyó fizetési kötelezettségének teljesen és hiány nélkül eleget tett, minélfogva megengedi és beleegyezését adja abba, hogy a mindszent 3. számú telekkijegyzőkönyvben 2334 hrsz. a. ingatlanból lehasítandó és 2334_a hrsz. alatt jelölendő $840^{800/1600}$ hold, a mindszent 1527 sz. tjkvben foglalt 2332_a hrsz. ingatlanból lehasítandó és 2332_a hrszámmal jelölendő $232^{1152/1600}$ hold — továbbá a mindszent 3 sz. tjkvben foglalt 10, 351, 547, 616_a, 2153, 2312 hrsz. ingatlanok tulajdonjoga vevő Mindszent község nevére az adásvételi szerződésben a feloszthatlanság tekintetében kikötött korlátozás épségben tartása mellett minden további közbejövetele és megkérdéztetése nélkül nyilván könyvileg azonnal bekebelezessék.

Ezek szerint az eladó őgróf és vevő Mindszent község között a vételár kifizetése tekintetében a végleszámlás megejtetvén, — eladó őgróf a kurcaréti és tófenéki földek haszonbérbe adásáról szóló — az egyes haszonbérlekkel megkötött úgy a Vereb Jánossal az Ujvilág kerthelyiségre nézve fennálló bérleti szerződéseket, az öt megillető minden jogokkal és kötelezettségekkel együtt, vevő Mindszent községre ezennel átruházza, a szerződéseket vevő község teljhatalmu megbizottjainak máától számitott 15 nap alatt átadni magát kötelezi; kivéve a Weisz Lőrinc féle haszonbérletéről szóló szerződést, mely tekintettel arra, hogy ezen haszonbérletnek csak egy része képezi vevő község tulajdonát, másik része pedig eladó őgróf tulajdonába maradt, továbbra is az eladó őgróf őrizzetében leendő; kötelezi azonban magát eladó őgróf arra, hogy az ezen bérletből a község tulajdonát képező $232^{1152/1600}$ hold föld után esedékes haszonbéri összeget minden évnegyed elején, mihelyt azt Weisz Lőrinc az uradalmi pénztárba befizetni, — vevő Mindszent község pénztárába beszolgáltatandja.

Miről a jelen jegyzőkönyv két egyenlő példányban felvételvén, — felolvasás és helybenhagyás után aláíratott azzal, hogy az egyik példány az eladó őgrófnál maradt, a másik példányt pedig vevő község megbizottjai vették át.

Budapesten k. m. f. Őgróf Pallavicini Sándor m. k. Wimmer Károly m. k. Szobotka Gusztáv m. k. Hubacsek Pál m. k. Tábit Ferenc m. k. bíró, Papp Ákos m. k. Előttünk: Novák József m. k. Körsi József m. k.

MEGYÉNK MONOGRAPHIÁJÁHOZ.

Megyénk minden polgára örömmel üdvözlí azon mozgalmat, mely Csongrádmegye monographiájának megírása céljából keletkezett.

Ez előleges öröm azonban szolgáljon ösztönül arra, hogy e nagyszerű eszmét minden polgára megyénknek tőle kitelhető módon érvényre emelni segíse.

Apró parányokból gyűl össze a tenger.

Ha tehát megyénk monographiájában oly művet kívánunk előállítani, mely nem csak megyénk határain belül, hanem azon kívül is, sőt a külföld előtt is felkeltse a figyelmet; nagy történeti multunk, a barátság és testvériség rokonérzelmeit irántunk mindenütt felgerjessze: akkor kell, hogy abban mindnyájan részt vegyünk, ezer és ezer kéz hordja össze a köveket, melyekből megyénk élte mezején Klió temploma épült.

Ez indok buzdította e sorok íróját is, hogy mindjárt az életbe vágó eszme felszínre kerültével, a dologhoz hozzá szóljon.

A f. hó 17-én tartott megyei gyűlésen Balogh János árvaszéki elnök ur helyesen hangoztatta, hogy megyénk monographiájához az adatokat más törvényhatóságok levéltárában kell keresni; felhozta Balogh ur Borsód, Nógrád megyéket, mint a melyekben a török uralom alatt Csongrádmegye is gyűléseit tartotta; szóba jött továbbá Pest megye s a gyulafehérvári káptalan levéltára is.

Szerény nézetem szerint nem szabad figyelmen kívül hagyni a váci püspöki és káptalani levéltárt sem.

A váci püspökség hazánkban az elsőik közül való, szent István magyar király által fundáltatott; Csongrádmegye pedig fenállásától fogva egyháziilag mindig a váci püspökség joghatósága alatt állott.

Miután nevezett levéltárban a váci Divecesis története korszakonként feltalálható: lehetetlen, hogy e történeti monumen-

tumok közt Csongrádmegye történetéhez is adatok ne foglaltatnának, annyiival is inkább, mert Csongrádmegye a váci Divecesisnek és időktől fogva egyik imposánsabb részét képezte.

Továbbá Pongrácz György „Informatio de statu Eppatus Vaciensis” című művében így szól: „Eppatus hic (vaciensis) erat quondam inter celebriores, cuius Eppus antiquitus ordinarie Aulici Cancellarii Munere fungebatur eo, quod propinquam Arci Budensi, ubi Rex habitavit, Residentiam habuisset.”

E szerint hajdan a váci püspökök egyszersmind az ország Kancellári méltóságát és tisztét is viselték s mint ilyenek a váci várban (in Arce ipsa t. i. vaciensi) székeltek.

Ezek előre bocsájtásával kétséget sem szenved, hogy Vác régi időben minden nevezetes okmányok depositariuma volt.

S feltéve, hogy az eredeti okmányok a váci várból országos levéltárba — ha volt ilyen — helyeztetek is el, de ott voltak a kronologusok, kik egyszersmind a nevezetes dolgokat lemásolni is el nem mulasztották, s így fel nem tehető, hogy a Csongrádmegyére vonatkozó érdekesebb mozzanatokat meg ne öröközték volna, annyiival is inkább, mert a váci püspökséghez megyénket kétszeres érdek: politikai és egyházi is fűzte.

A váci püspökségnek Csongrádmegyéveli összeköttetése soha sem szakadt meg.

Azon időben, midőn Csongrádmegye Nógrádon tartotta gyűléseit, vagy ehez politikailag kapcsolva is volt, — ott találjuk a váci püspököt a nógrádi várban, itt székel mindaddig, míg Vác a török iga alól fel nem szabadult.

Nem mondunk lehetetlent, midőn azt állítjuk, hogy az egyházi könnyebb adminisztráció is lehetett egyik indok arra nézve, hogy Csongrádmegye Nógrádhoz csatoltatott, mint olyanhoz, melylyel egy Divecesit képezett s képez ma is.

Meglehet, hogy a váci kutatások nem felelnek meg a várakozásnak, ez attól függ, mennyire sikerült a levéltárt megőrizni azon sok ostrom és vandali pusztítás közepette, mely Vác városát annyiszor s oly nagy mértékben érte.

De hogy mindezek dacára is megérdemli a váci levéltár a figyelmet, mutatja azon körülmény, hogy 1835. évben gróf Nádasdy Ferenc váci püspök, kiadott Schematismusában egyház-megyéje községeinek történetét a legrövidebb vonásokban adja, — megyénket érdeklőleg a tudós főpap Csongrád és H.-M.-Vásárhely városok neveinek még etymológiájába is belebocsátkozik.

Ennyit a váci levéltárról.

A másik, a mi nem kevésbé megérdemli figyelmünket akkor, midőn Csongrád megye monographiájáról van szó, az, hogy a bars megyei Szent Benedek község rom. kath. plebánia levéltára szinte tartalmaz megyénk történetébe vágó adatokat s úgy lehet, többet, mint gondolnók.

Állításom indoklásául fel kell említenem, hogy 1882. évben Sándorfalván lakván, nevezett év nyarán F. Trenkusz Endre ur, művelt s széles olvasottságu litovai (Hontmegye) lelkész néhány hétig levegő változtatás végett egyik rokonánál Sándorfalván időzött, — e sorok írójának is kijutott a szerencse a tudós férfit párszor szerény lakásban vendégül fogadhatni, sőt egy ízben vele a Pallavicini uradalmon át Dócig kirándulni.

Itt a tudós pap valódi praelectiót tartott Csongrádmegye egyes részeiről, megemlékezett ma már nem létező községekről, s a tisztáninneri résznek, — minthogy éppen ott időztünk, — történetéről megkapó vázlatot nyújtott.

Meglepetve kérdém őt, honnan meríté az elmondottakat?

Bars-Szent-Benedeki plebánia levéltárából, volt a válasz.

Előadá folytatólag, hogy megyénk egy

TÁRCZA.

Vázlat Mindszent község életéből.

— Folytatás. —

Mindszent lakossága a jobbágság eltörléséig a földesurak joghatósága alatt állott.

Az 1847—8 országgyűlésen alkotott IX. t. c. életbeléptével szűnt meg egészen a viszony, melybe lakosságunk s a földesurak között századokon át fentállott.

Azok kedvéért, kik a fenthivatolt törvényeiknek nincsenek birtokában, ideiktatjuk azt szövegeiben:

„Az urbér és azt pótló szerződések alapján eddig gyakorlatban volt szolgálatok, robot, dézsma és pénzbeli fizetések e törvény kihirdetésétől fogva örökösön megszüntetnek.

2. §. Ő Felsőge a magán földesuraknak akénti kármentesítése iránt, hogy az eddigi urbéri tartozásokkal fölérő tőkeérték részükre a közállomány által hiány nélkül kifizetessék, a legközelebbi országgyűlésének részletesen kidolgozandó törvényjavaslatot fog magyar miniszteriuma által előterjesztetni.

3. §. Oly helyeken, hol eddig urbéri rendezés vagy legelő elkülönzés még meg nem történt, a fajzásra és legeltetésre nézve az eddigi gyakorlat továbbá is megtartatik.

4. §. Az uri törvényhatóság megszüntetik; — ideiglenesen, míg a törvény kiszolgáltatás általánosan rendeztetni fog, azt — polgári ügyekben a sommás perekre nézve — ott, hol rendezett első bírósági hatóságú tanácsok nincsenek, a szolgabírák, — bűntető és rendes folyamatu polgári perekre nézve a megyei törvényszék fogja gyakorolni.

5. §. Oly földbirtokos ellen, kinek birtokához e törvény kihirdetése előtt urbériség volt kapcsolva, a kereskedési viszonyokból eredő váltók kivételével,

egyéb adóssági követelések a törvény további rendelkezéséig fel nem mondhatók és csupán a törvényes kamatok nem fizetése iránti követelések hajtathatnak be ellene bírói eljárás után.”

Felvéve ismét tárgyunk fonalát, sajnálattal jelezzük, hogy a forrás, mely rendelkezésünkre áll, — vajmi kevés adatot szolgáltat a mindszeri uradalom földes urairól, a köztük és a jobbágság közt lefolyt érdekesebb eseményekről.

Kétséget sem szenved, hogy a mindszeri uradalom földesurairól gyakran változtak, majd egyesek, majd ismét erkölcsi személyek voltak annak tulajdonosai.

Az 1761. évben Mindszent földesura gr. Erdődy Kristóf cs. és apost. kir. kamarás volt.¹⁾

Hogy Mindszent meddig volt a gróf Erdődy család birtoka? — azt hiányos adatainkból biztosan meghatározni nem lehet.

Világot vetnek azonban e kérdés némi felderítésére Algyő községről fentmaradt hagyományok. — Ezek szerint Algyő a 17-ik század közepén lefolyt háborúk alatt elpusztult. Gr. Erdődy, Algyő akkori földesura, a háborúk leviarása után visszatérvén, az ő távollétében Algyőn engedélye nélkül letelepült idegenek közül a neki nem tetsző elemeket a községből eltávolította, jobbágyokul új lakosokat, — a jelenlegiek őseit telepítette le.

Ebből levonhatjuk a következtetést, hogy mindkét uradalom: a mindszeri t. i. és algyői az Erdődy névnek hódolt; továbbá, hogy a mindszeri uradalom tovább mint egy századig volt az Erdődy család birtoka.

Később a mindszeri uradalmat külföldiek: a gemaiak (Olaszország) vették meg.²⁾

¹⁾ 1761. Possessio Mindszent jurisdictioni terestrali III. D. Comit. Christophori Erdődy utriusque suae Caes. et Reg. Apost. Majestatis Camerarii subjecta Hist. Dom. Tom. I.

²⁾ Posteaquam Possessio haec Apud-Mindszentensia per plurimorum annorum decursum veris Dominis Terrestribus ex

Ezek azonban nem tudtak azon gondolattal megbarátkozni, hogy lakásukat ide tegyék át s miután meggyőződtek, hogy az uradalmat oly messze földről adminisztrálni felette nehéz, sőt költséges is, elhatározták, hogy azt bizonyos időre bérbeadják.

Mindszeri előjárói pedig, meghányva vetve a dolgot, azon megállapodásra jutottak, hogy a községre, valamint egyesekre is igen előnyös volna e bérlet, miért is egyesült erővel odatörekedtek, hogy az uradalmat kibérelhessék, mi sikerült is.

Számításaikban nem csalódtak, mert az előnyös bérlet igen bőven jutalmazta a reá fordított munkát s fáradságot, úgy hogy — mint a hagyomány mondja — boldogult gazdagja, szegénye.³⁾

E szerencsés évek eredménye a templom is a jelenlegi alakja és nagyságával. — Erre még visszatérünk.

(Folytatása következik.)

Régi história.

Mikor még a kunok kint lakoztanak valahol Etelközben, Attila hagyatékában, akkor élt köztük két egymást szerető testvér. Jó vitéz, jó cimbor mind a kettő. Egy sátorban laktak, egy tálból ettek, se jóban, se harcban el nem hagyták egymást. Szinte példabeszéddé vált a hadak közt az az egymás iránti odaadó hűség, szeretet, amivel a két testvér egymáshoz volt fűzve. Regék tárgyát képezte a sok hőstett, amivel egymásnak tettek szolgálatot.

perta fuisse, ac ad manus etiam exterorum Genuensium devenisset, qui residere hic nolentes: administratioque Domini hujus Eisdem ordua et sumptuosa videretur — in eam cogitationem deveniant, ut Dominium hoc Mindszentense pre certo tempore exarendarent Hist. Dom. Tom I.

³⁾ Beartur dives et pauper Hist. Dom. I.

impozans része valaha a Benczések birtoka volt, hasonlólag az övéké volt Sz. Benedek is Barsban, hol a levéltárak őriztetett; itt gyűjtettek össze minden okmányaik s így kerültek oda a Csongrád megyéről szóló iratok is.

A Benczésekről Sz. Benedek községe a világi papság administratioja alá kerülvén, a volt Benczés levéltár ma a plebánia sajátját képezi.

Midőn e sorokat a nyilvánosság elé hozom, nem célozom a monographia adatai beszerzésére kiküldött megyei bizottságnak praejudikálni, oly tisztelt kezekben van az előmunkálat ügye letéve, hogy a megye minden polgára a biztos siker reményével várhatja e monumentális művet; nem is volt célozom invidiát nyújtani a tisztelt bizottságnak, hisz ettől visszatart csekély készült-ségem öntudata, hanem az öröm, melylyel a megye monographiája mindenkit eltöltött, ösztönzött arra, hogy e sorokat az egész megyei közönség számára felszínre hozzam.

FŐVÁROSI LEVÉL.

Budapest, 1885. március 21.

A sok dicsérő, magasztaló beszéd, a melyet az ember itt is, ott is hallhat a kiállítási területről, a kiállítástól remélt óriási sikerről — engem is arra indított, hogy — az alig egypár hét előtt látott kiállítási területet, a még akkor épülőfélben levő kiállítási csarnokokat, melyek ma már jó részt készen vannak — megtekintsem.

Mondhatom én is, ki nem régen jártam ott, igen kellemesen voltam meglepve.

Az alig néhány hó előtti, még fával teli „Drót sziget” és „Stefánia ut” közötti részén a városligetnek, hol néhány hét előtt még csak egy gyártelep volt, egy babiloni zűrzavar, melyben a járatlan ember minden percen eltévedett: ma egy hihetetlen gyorsasággal épült gyönyörű várost találtam.

A kisebb nagyobb, kőből, vasból és fából emelt épületek egész sora ragadja bámulatra a nézőt kiváló eszük, egyszerűségük és izlésességük által.

Nagy áldozatokat hoz az állam, hogy a kiállítás sikerét biztosíthassa, s ez óriási költségeket okoz, melyeknek nagy részét nem fogja ugyan megkapni, de ez most mellékes; ma az ország becsülete van kockán és ezt meg kell menteni.

A kitűzött cél el lesz érve, sőt ennél több is, mert a külföld meg fogja látni, hogy a magyar nemzet minden szegénysége mellett is tetterős, iparkodó, művelője a szépnak és jónak s hogy méltó helyet foglal el Európa legműveltebb nemzetei között.

A kiállítási terület Budapest legszebb részének, a Sugárutnak végén van; ez uton megy végig az idegen, ha Magyarország műkincesit és ipartermékeit — e számokra emelt kis városban — megakarja nézni.

Nem akarom a Sugárut szépségeit, látványosságait itt mind elősorolni, mert ahhoz a hely itt nagyon kevés, azért is inkább áttérek tárgyamra — a kiállításra és irok inkább arról többet.

Ha már az ember végig gyönyörködött a Sugár uton s azt hiszi, hogy ennél szebbet és többet már kint sem láthat: tárul fel előtte egész pazar pompájában a kiállítási terület, az egészet uraló központi épülettel, s ennek hatalmas kupoláján a ragyogó magyar koronával.

Azt sem tudom, hol kezdjem el a leírást? erről vagy arról irjak-e bővebben — s mégis alig lehet egyről is valamit írnom, ha csak a szebb s monumentálisabb épületekről akarnék is röviden szólni.

Ha, a még most csak fehér deszka, — az anoncokkal itt tele raggatott — kerítésen be megyünk, a főépület keleti oldalával találjuk magunkat szemköt. Ez óriási épület nemcsak nagysága, de szépsége által is felül áll a többiekén.

Ez egy hatalmas négyszögű épület négy nagy kapuval és szinte annyi udvarral, nagyjából vasból összeállítva, közepén egy óriási kupolával és ezen egy nagy magyar koronával, mintegy büszkén jelképezve fényével és nagyságával a magasban (cca. 60 méter) az igazinak nagyságát.

Nem is kísérlem meg ezen épületnek bővebb leírását, mert hű képet adni hiu kísérlet lenne.

Erről nem olvasni, ezt látni és csodálni kell.

Ettől jobbra az igazgatóság csinos épülete fekszik, mely csinra és szépségre, épen nem utolsó.

E kettő körül több kisebb csarnok és egyes kiállítók pavillonjai vannak, melyek mind megérdemelnék a rövid leírást, de annyi a szebbek és nagyobbak száma, hogy a kisebbekről hallgatnom kell a rövidség kedvéért.

A déli oldal irányában láthatjuk a kiállításnak legcsinosabb épületeit: először a király pavillonját, a mely képzeletet felülhaladó fényvel és művészi-ességgel van készítve. Budapest legkitűnőbb mesterei és művészei és az ország legelső kárpitosai pazar fényvel rendezték be.

Ez előtt van a műcsarnok porcellán téglából építve s mayolikával gazdagon és gyönyörűen díszítve; pompásan festett és díszített, részben felül világított termekkel. Ez épület szintén állandó lesz; déli részével a „Stefánia utra” néz, ettől balra készül „Oetl” vasöntőde és gépgyáranak gyönyörű kis pavillonja.

E kis épület a vasmű iparnak valóságos remeke lesz, mert az egész épület igen szépen díszített öntöt és kovácsolt (hengerelt) vasból van építve.

Ettől nem messze fekszik a kiállítás legeredetibb épülete: az „Erdészeti pavillon.” Igen nagy terjedelmű, modern alaku magas épület, melynek egész külső fala és tetőzete, az összes Magyarországon tenyésző fáknak háncaival van befedve. Rendkívül szép és eredeti épület ez s a gondolat és a kivitel egyaránt megérdemlik az elismerést.

Ezek a szebb épületek a kiállítási terület déli részén, az ezek között elterülő tér parkirozva, szökőkutakkal és más díszítményekkel lesz ékesítve.

A kiállítás többi épületeiről a tekintetes szerkesztőség becses engedelmével jövőre fogok referálni.

REX IZIDOR.

Világfolyása.

Lesz-e, vagy nem lesz háboru az oroszok és angolok között? — e nagy kérdés körül forog folyton a világ politikai érdeklődés.

Szép nyári estéken a még szebb kun leányok éneke ritkán esengett másról, mint Rodok vitézről, meg a bátyjáról Kardról. Hogy ajánlotta fel Rodok a maga életét, szabadságát a don-vidéki kozák otamának esérébe az elfogott bátyjáért, hogy villogott a görbe kard a bátya kezében, mikor byzanci lovagok hadtömegéből vágta ki öcsését!

De ha volt mit énekelni a kun leányoknak a két harcos hőstetteiről, volt ugyanakkor suttogó szóbeszéd, szerelmes sóhaj a két ifju deli szépségéről. Abba veszett el sok, igen sok kun leány sötét szeme, arról sóhajtozott, arról ábrándozott tíz közül tizenegy.

De ez a sok szép szerelem mind viszonyzatlan maradt Rodok részéről ugy, mint Kardról; hiába lett pazarolva rájuk a tüzes pillantás, szenvedélyes ének, csábító mosoly. Nem használt az annyit se, mint az éji harmat a kiszáradt virágnak, kései nap-sugár himes pillangó fagyott tetemének.

Az a szerencsétlenség elég volt a kun leányoknak, de elég volt a két vitéznek is az, hogy mikor aztán az ő szívek kezdett ébredezni, azon vették észre magokat, hogy egy lányba lettek szerelmesek mindketten. Mikor Rodok vitéz alkonyat felé ott taposta a füvet a vezér sátra körül, aztán a szeme nem oda látott, ahova nézett s a nagy ténfergésben beleütközött Kard testvérebe: akkor mindjárt tudták mind a ketten, hogy nem jó vége lesz ennek. Apró kérdezőzködéssel kezdődött a baj, maró féltékenységgel, — kinos összeszóvalalkozással erősödött a — harag.

Egyszer aztán, mikor a valami hadi kalandról a többtől különválva — jöttek hazafelé, odaszólt Kard a testvérenek:

— Hallod-e öcs, ugy látom én, hogy nem lesz ennek a mi közös bajunknak soh se jó vége.

— Nem ugy-e?

— Nem, istenemre! Azért azt mondom neked, öcsém, hogy huzd csak ki te a kardodat a hüvelyéből, meg én is kihuzom a magamét, aztán majd eldönti az köztünk a vitát. — Aki itt győztes, az győző marad ott is; aki itt veszít, aki veszít, az ha nem is marad itt a homokon, de nem kószál többet a vezér sátra körül.

— Hát így gondoldod te azt bátya? kérdé nyugodtan Rodok.

— Így én!

— De hát jól meggondoltad-e, bátya?

— A legjobban.

— Nohát bátya, ha te elég istentelen volnál a te édes véred ellen kardot huzni, én nem vagyok az. Ha te csak éles vassal tudod elintézni a dolgot, el tudom én azt békességgel. Ugy látom én, hogy ha tebened megfészkelődhetik ilyen gondolat, akkor nincs meg már köztünk a testvéri érzés, ha pedig az nincs meg, akkor kin nekem tovább itt az élet.

Isten áldjon, bátya!

És Rodok vitéz szép csendesesen megfordítá a lovát, aztán ugy elkocogott onnan, hogy hátra se nézett.

Neki vette az útját Nagy-Magyarországnak. Átvergődött Erdélyországon, aztán egyszer csak itt találta magát a tejjel, mézzel folyó Kánaánban. Egy vitézi csapatba, melylyel legelőször találkozott, beállott ország harcrosának, s csakhamar nagy hirre cseperedett nagy bátorsága, erős karja a deli kun leventének.

Az elhagyott haza képével lassanként kimosódott lelkéből az is, amiért elhagyta azt. Jól érezte magát a magyar nemesek közt, s nem vágyott vissza oda, ahonnan eljött. Vigan élt a jelennek, mint olyan emberhez illik, aki ma még él, holnap meg a csatatér hullája. Meg is szerették a sok jó tulaj-

donságáért, de kiváltképp örökös jókedvéért annyira, hogy nemsokára királyi testőrzőnek került fel Budapest ára.

Ekkor terjedt el az országban a rémes hír, hogy tatárok véghetetlen csordája közelít a haza felé, s ha az ide beteszi a lábát, — nem marad itt kö kövön, ember emberlten!

Maroknyi kis csapat sietett a határra, Hédeváryval az élén, a hon védelmére; s e maroknyi kis csapat legjobbainak egyike volt Rodok vitéz. Alig hogy oda értek, jöttek a tatárjárás ijesztő hírnökei, a futó lengyel menekültek, borzalmas dolgokat mesélve a hátuk megett csörtető vad népségről. S a kis had, nem ijedve meg a sok rémitgetéstől, Leonidásként foglalt helyet a hegyzorosban, megküz-dendő a tenger sokasággal. Megjött a tatár, s rengeteg népsége zuduló árként vetette magát a kisdéd tömegre. Süvített a nyíl, dörgött a parancsszó s hangosan csattogott a döngött pajzs. Rodok vitéz elől küzdött, a legelső sorban talpig páncélban, leeresztett sisakrostélyal. Pajzsát elvetette magától s németes formájú nehéz pallosát két kézzel forgatva, hullákat emelt az ellen testéből. Hátrálni kezdett előle a tatár, midőn magas, szálas férfi közeledett feléje s felvette vele a harcot. — Dühösen, némán folyt a párviadal egyideig, midőn az ellen egy alulról jövő csapatása felrántotta Rodok sisakrostélyát s mélyen behatolt homlokába az éles penge. A támadó ajkáról ijedt kiáltás hangzott:

— Rodok öcsém!

A halálra vált utolsó pillantása felismeré a rég elhagyott bátyát, végső erejével visszakapta sujtó vasát s lerogyott a sziklára.

— Itt is én győztem! hörgé s mig elégedett mosoly vonult el hidegtülő arcán, elröppent belőle a lélek . . .

Steingassner István.

Gladstone még pár nappal ez előtt is úgy nyilatkozott az angol alsó házban, hogy: az angol-orosz conflictus békés uton fog kiegyenlítettetni.

Az orosz lapok szintén fenhargon hirdetik, hogy a cár őszintén ohajtja a békét és pedig különösen azért; mert Oroszország készséggel kerüli ki azon beláthatlan bonyodalmakat, melyeket neki Angliával való ázsiai összeütközése okozna; főképpen pedig azért; mert ha Oroszország Angliával háboruba keverednék: Anglia összes erejét vetné a háboru mérlegébe és ezzel szemben Oroszországnak is teljes erejét Ázsiában kellene összpontosítani, s így, ha az alatt Európában valami bonyodalom adná elő magát, Oroszország nem lenne képes európai érdekeit megvédeni. — Vagyis egyszerűen ez az okoskodás azt jelenti, hogy a cár hajlandó a békére; mert nem bizik föltétlenül erejében; fél, hogy amit nyerhetne Ázsiában, annyit veszíthetne Európában. Szóval: nem kell a rókának a szőlő, mert savanyu és savanyu, mert nem éri el; de mi helyt elég hosszú lesz a körme, azonnal édes lesz a szőlő és érte nyul. Tehát szó sincs róla, hogy a muszka őszintén ohajtana a békét. — E mellett bizonyít az orosz lapok szon nyilatkozata is, hogy: Oroszország minden békeszeretete mellett sem állhat rá oly egyezségre, mely tekintélyét az ázsiai népek előtt csorbítaná. Vagyis: ha az oroszok érdekét ki nem elégítő egyezség nem sikerül, akkor összeméri e két hatalom a fegyverét. — És összeméri; mert az angol nép szintén elég követelő, hogy oly engedményt ne adjon, mely viszont az ő tekintélyén ejtsen csorbát úgy az ázsiai nép, mint a világ előtt.

A legjellemzőbb azonban ezen kölcsönös béke kívánatban, hogy úgy az angol, mint az orosz fegyverkezik erősen. Óriási mérvben gyártják a fegyvert és a lőport, pedig ezek a dolgok nem békét, hanem háborut vannak hivatva csinálni.

Amíg azonban tény, hogy az oroszra nézve az idő nem a legkedvezőbb most az ázsiai mérközésre; mert, mint lapunk mult számában is jeleztük: Albániában forrongás van, mely mind nagyobb, nagyobb mérvet kezd ölteni. — Az oroszra nézve pedig nem érdektelen dolog, hogy mi történik Albániában. Ő nem örömmel nézné, hogy ezt a tartományt Ausztria Magyarország — épen úgy, mint Boszniát és Hercegovinát — a béke csinálás ürügye alatt — kiragadja a török fenhatóság alól.

Átalában az oroszok nincs inyére, hogy Ausztria Magyarország mindig nagyobb nagyobb teret foglaljon keleten; ott, hol mindent Oroszország szeretne elnyelni. Pedig az Albán forrongások aligha magokkal nem vonják Ausztria-Magyarország beavatkozását; legalább azt engedni sejtene az a körülmény, hogy Rudolf trónörökös pár nappal ezelőtt Montenegró fejedelmét: Nikitát ment meglátogatni. Az Osztrák-Magyar birodalom hatalmas uralkodójának fia csupa udvariasságból aligha megy a kis kecske pásztor állam uralkodójához látogatni. — Ennek nagyobb politikai okának kell lenni, s ez az lehet, hogy Nikita fejedelem ne akadékoskodjék, ha az osztrák-magyar fegyverek Albániába bevonulnak. — Aligha így nincs. És éppen ez az a körülmény, melyre az orosz lapok hivatkoznak, a mikor azt mondják, hogy Oroszország szívesen kerüli most az ázsiai háborut; nem akarja magát az Európában történhető dolgokkal szemben akcióra képtelenné tenni.

Angliának szintén van ma elég baja Afrikában is és így lehet hogy egyidőre

még elmarad a két állam ázsiai összemérközése.

Albánia sorsa azonban aligha rövid idő alatt el nem dől.

Németország ez alatt a nagy készülődés alatt őrt áll saját nagy hatalma érdekében és ünnepli uralkodójának 84-ik évfordulóját.

Az ősz császárt Európa államainak fejei mind melegen üdvözölték születése napja alkalmából, még a francia köztársaság elnöke is. — No ez az üdvözet aligha egyéb udvariasságnál; mert a francia nemzet soha nem feledi el Szedánt!

Helyi és vegyes hírek.

— **Lupunk legutóbbi száma** (szerkesztőink távolléte folytán) a vidékre későn lett expedálva, a miért is vidéki előfizetők szíves elnézését kéri a kiadóhivatal.

— **A kurcaréti és tófenéki földek vételárát**, úgy a regalejog megváltási árát, — a községi képviselő testület részéről felhatalmazott bizottság e hó 21-ik napján az eladó örgrófnak Budapesten a „pesti hazai első takarékpénztár egyesület“ hivatalos helyiségében kifizette. Ekkép Mindszent község a megvett földnek és megváltott regale jognak e hó 21-ik napján tényleg birtokába lépett. Ez ügyre vonatkozólag utaljuk olvasóinkat jelen számunkban megjelent lezárolási jegyzőkönyvre.

— **Vásárlások.** A kurca réti és tófenéki földek megvétele és a regale jog megváltása iránti ügy rendezésével meghatalmazott bizottság Budapesten időzését felhasználandó, ugyancsak a képviselő testülettől nyert utasítása alapján, egy nagyobb, szívó és nyomó készülékkel ellátott és két kisebb talyiga tüzi fecskendőt vett. A nagyobb fecskendőhöz vásárolt egy még 100 méter hosszú vezetődövet is. Az összes vételár 1110 forintot tesz. — Ugyanazon bizottság vett még egy Wertheim-féle tűz és betörés ellen biztos 10 métermázsza sulyu, négy ajtóra nyíló pénzszekrényt is. Ennek vételára 360 forint volt.

— **Március 15-ikének megünnepléséhez.** Mult számunkban lehet bő értesítést adtunk olvasóinknak amaz ünnepély lefolyásáról, mely március 15-dikének emlékére Bárdos Flórián kávéházában volt rendezve. E tudósításból azonban véletlen tévedés folytán kimaradt az ünnepély egyik kimagasló pontjának felemlítése, azért kedves kötelességünknek tartjuk azt e helyen felemlíteni, s elismerésünket nyilvánítani K. Nagy Sándor urnak azon szép szavaltért, a melylyel az említett estén, az egész társaságnak valóban kellemes élvezetet nyújtott. — Megemlítjük e helyen, hogy a Kossuth Lajos nagy hazánkfához menesztett távirat költségeinek fedezésére adakozás folytán begyűlt összegből fennmaradt rész, a szegénységi pénztárba leendő bevételezés végett, Mihály Lajos esküdt bírónak átszolgáltatta lett.

— **Eltűnt.** Seres József helybeli polgártársunk fia Lajos, a ki Mihály János előnyösen ismert helybeli kovácmesternél volt tanonképen alkalmazva, e hó 20-án eltávozott, — szülői nagy fájdalomra még vissza nem jött s feltalálása iránt megindított nyomozások eddig sikerre nem vezettek. A gyermeknek országszerte leendő körözése már el van rendezve, mindazon által e helyen is kérjük azokat, a kik netalán a gyermekről valamit tudnának: azt vagy a bánatos szülő, vagy pedig a hatóság tudomására hozni ne késsenek.

— **Hamis-járlatok.** Egy idő óta hamis járlatok (paszusok) vannak községünkben forgalomban. Mint értesültünk már 5—6 ilyen hamisítványra bukkanunk s legtöbbször Pap Ákos községünk jegyzőjének névaláírása van hamisítva. Óvakodásra intjük tehát községünket, s nem ajánlhatjuk eléggé, hogy jószág vétele alkalmával a járlat átíratása végett az eladóval együtt a községházánál jelentkezzenek, ne hogy valami körmönfont gazember által lépze csalassanak.

— **Lóosztályozás.** A lóosztályozás községünkben befejeztetett. Mint értesültünk, az avató bizottság ez alkalommal a lovak megválogatásában kevesebb szigorral járt el, mint egyébkor s ennek tulajdonítható legfőképpen az, hogy bár lóállományunk nem szaporodott, az alkalmasnak talált lovak száma még is több, mint az előző osztályozáskor volt.

— **Méncsikó vásárlás.** Az állam, mint minden évben, úgy most is rendez méncsikó vásárlást és pedig Szegeden ápril 12, Hódmezővásárhelyen ápril 13-án. Figyelmeztetjük tehát, hogy a kiknek eladó és kifogástalan, jól ápoltt egy éves méncsikók vannak — mert csak egy éveseket vásárol az állam — a mondott helyekre vezessék, a hol azokat a kiküldött miniszteri biztos készpénz fizetés mellett fogja az állam részére megvenni.

— **Az építő mesterséget** (ács és kőműves) gyakorlására képesíteni hivatott s reánk nézve illetékes szegedi vizsgáló bizottságot a földművelés, ipar- és kereskedelmi miniszter a következőképen alakította meg: Elnök Csaby Andor kir. mérnök s a szegedi kir. államépítészeti hivatal főnöke, vizsgáló biztosok Tóth Mihály Szeged város főmérnöke, Kovács István szegedi építész ifj. Heszlényi József szegedi écszester és Tiracsek Nándor szegedi építész.

— **Olasz János** gátró neje, kiről a mult számban azt írtuk, hogy lakásában vértől borítva találtatott, sebei következtében meghalt.

— **Előljárási választás.** A szomszéd Szegvár községben az előljárási választása f. hó 20-án ment végbe. Megválasztottak: bírónak Bihari Mátyás, esküdt bírónak ifj. Muzsik András, adószedővé Salánki István takács, közgyámoknak Rác András, esküdtékké: Gila József, Szécsényi János, Varnyu János és Berkec István (zsandár). Mint bennünket értesítettek, a választás példás rendben folyt le.

— **A nemzet hálája**, mit oly fennen szoktunk hangoztatni, éppen nem talált utat ahhoz, a kit oly igen-igen megilletett volna. Voronický hrg., a szabadságharcz lengyel legiójának diadalmas vezére, ki annyit küzdött a magyar szabadságért, s utóbb vértanuságot is szenvedett érte, ott pihen büszke márványemlék alatt a budapesti kerepesi temetőben; de özvegyét megtagadta a nemzet, hagyta nyomorogni. — Az utóbbi napokban már hajléka sem volt. A budapesti előljárási megkönyörült rajta s adott neki koldus-konczot: bevitték az „Erzsébet“ szegényházba.

— **Egy sóvá lett tölgyfa.** Máramaros-Szigetről írják lapunknak: Rónaszéken, a Gábori sóbányában rendkívül ritka leletre akadtak, melyet még eddig itt nem is tud senki megmagyarázni. Mikor került a földbe? Hány éves ottpihenés okozta az átalakulást? Majd csak a tudósok, szakértők mondják meg. Ugyanis egy nagy tölgyfaág, melynek átmérője tíz centiméter, akadt a sóvágók csákánya alá. Kivették, megtisztították és látták, hogy ez a sóba ékelt tárgy, melynek egészen faalakja, rostjai vannak, többé nem fa. A hajdan tölgyfaág ma egészen kőszén burokkal van körülvéve, belső részén pedig egész sóvonalak húzódnak, a farészéből mi sem maradt. Azt hiszik, hogy ez a faág sok száz év előtt jutott a földbe, míg ennyire sóvá és kőszén lett. A bányagazgatóság a nemzeti múzeumnak küldi a ritka leletet s ott majd eldöntik, mily procezzszuson ment keresztül a tölgyfaág, míg mostani állapotra jutott?

KÖZGAZDASÁG.

A korom haszna. A korom nálunk a legtöbb háznál mint valami értéktelen szemét elveszszelődik és nagy szerencse, ha az elvétve a trágyadombra nem kerül, hol szinte jó helyen van, de még jobb, ha azt összegyűjtjük és egy száraz helyen hagyjuk a nyárig, a midőn jó hasznát vehetjük. Így pl. mint-hogy a korom a növényeknek felette erős és izgató tápszerét képezi, a fejlődésükben visszamaradt zöldségek, gyümölcsfák és azok gyökereitől a különböző kártékony férgek és hernyókat eltávolítja. Nagy hasznossága dacára is, nem szabad azonban vele visszaélni, nevezetesen tisztán soha sem szabad azt használni, mert kiegészíti a növényeket; fel kell tehát mindenkor vízben hígítani és pedig 30 liter vízre vehetünk 1 klg. kormot, mely hogy jobban feloldadjon, forró luggal öntetik le és így kevertetik össze vízzel. Tegyük csak kísérletet a korommal és nem fogjuk azt többé szélnek eresztetni, hanem nagyon is gondosan összegyűjteni.